

S558(34)

AM/7/27

S. Naosa

K32/27

b

1/4

1b

Kxōrō or wards of Mfatlha tribe.

1

Setso kgoro ya Tsiane ga Mfatlha.

Kgoro ya Tsiane ke sephatlo sa kgoro ya Kgwebane fa go paka Tlhako monna wa ba-Tsiane mmina phuti ya agileng ko ga Mfatlha Lebotlwane. Go tloga ko Ngwapa le Kgaphamadi go fitlha Mmabote le Mmamudu kgoro ya Tsiane e ne e sa itsiwe ke motho, go no go itswe kgoro ya Ntladi, ya Makakaba, ya Makgwane, ya Motlhabane le ya Modimola, le ya Matsila, le ya Matlhabe. Kgoro tse di tseneng ga Mfatlha ka phalalo ke ya Modimola le ya Matsila. Ya Matsila fa go paka Tlhako go thwe e tsene ka monna yo go thweng Motlesi monna wa kgoro ya Kgwebane. Ba-Matsila ga Mfatlha Maila ba tihagile ba tswa ga Setshele ba fitlha ba thibella gaufi le tshaba sa ga Maila ko Majweng a Mfatlha.

2

Monna o na a le teng wa Ntladi ba re Setshotlho, monna yo a tihorontsha batho ba Matsila ka mogwane le ka thupa fa a kopa ka bona. Setshotlho je ka fa e ne e le rangwana dikgosi a tshwenya batho ba Lafaladi. E tla re fa Motlesi a tihakana le Setshotlho a mo omanyetse go betsa batho ba-Matsila, fela Setshotlho a se ka a elella kgalemelo ya Motlesi, ke fa Motlesi a tla memela batho ba-Matsila ba bina kwena ka motseng. A ba raya a re, "Banna tsenang motseng le buswe". Ke gona ba-bina kwena ba tla tsena mo tshabeng sa Mfatlha nakong ya morena Nawa wa dibabala. Ke gona ba tla ipopa ba ba baa le kgoro ya Matsila mo bathong ba ga Mfatlha.

Kgoro ya ba-Kgwebane ke yona kgoro e kgolo fa dikgorong tsa Mfatlha, e fetwa fela ke ya Nawa ka maatla a borena a mosate. Janong kgoro ya Ntladi e latela ga mosate ka gore batho ba Ntladi e ne e ntse e le ba-Nawa ya bo ba ipitsa ka rakgoloa bona Ntladi ya ileng a tsala Setshotlho. Ka taba ye ke sona seo kgoro ya Ntladi e leng ya rangwana dikgosi ga Mfatlha. Kgorwana tsotlhe tse nnye di okamelwa ke yena Kgwebane. Jaana Tsiane o tswile go Kgwebane fa thuto e tsena Setshaba sa Mfatlha fa Tsiditsane rragwe Setlhako, Edia le Motshusi e ne e ntse e le ba Kgwebane mmotlana

3

wa Mogapi Kgwebane setlogolo sa Kgwebane; e bile masogana bo-Edia le Setlhake le Motshusi ba ntse ba itse gore ke ba ga Kgwebane ba lapa le le nnye. E rile fa Zakaria monna wa Ramusu a fitlha ga Mfatlha Tsiditsane a sokolla Sethaba a ira thapelo a tsenya sekolo sa banna le basadi le bana. E rile fale a botsisa bana le batho difane, bana ba Kgwebane ba tsielega. A ba bolelela gore ba botse rrabo sefane sa bona, e rile fela fa ba botsa Mosire rrabo a ba bolelela gore yena ke Tsiane, o tswetwe ke Tsianyane e maoto a makgutshwane. Ka moso ko sekolong e rile Ramusu a ba botsa difane Edia a re ke Tsiane Setlhako le yena a re Tsiane, Motshusi a re Tsiane. Jaana ba botlha ba neng e le ba Kgwebane yo monnye ba re le bona ke ba Tsiane, ga se ba-Kgwebane. Ba thoma go kwadisa jalo le fa dikwalong tsabo. Ke gona ba amollana go ba Mogapi ba ipitsa Tsiane, jalo kgoro ya Tsiane ya thwa ba ipolela gore ke ba Tsiane. Gona fa Tsiditsane kgoro ya Tsiane ya thoma go itsiwe le thuto gangwe. Fela kgoro ya Tsiane e ntse e itse pila gore kgoro ya Kgwebane ke ye kgolo le gore yona Tsiane e tswile go Kgwebane go thoma fa Tsiditsane.

Ba-Kodimola ba bina noko ke Bapedi, ba tsene fa ga Mfatlha ka phalalo ba tshaba marumo Bopedi nakong tsa Tubatse. Le bona e rile ba fitlha ba ipopa ya baa kgoro; ba nyalla ba mosate ba Mmalebudi.

Kgoronyana e nngwe e falaletseng ga Mfatlha ke ya ba-Motshogwa ba bina pitsi ba kwa Keledi, fela bona ga se kgoro e tiileng.

4

Kgoro ya Makakaba yona e tsene ka monna a tswa Bopedi go thwe Sefoso Makakaba a baa mokgonyana lapeng la morena Mfatlha kwa thabeng tsa Kgaphamadi, a tsala masogana a le lesome le meno e mmedi. O ne a tsere Dioka ngwana Mfatlha. Ke gona kgoro ya Makakaba e tla baa dikgadi tsa ba-Nawa, ya nama kgoro ya bona ya tiya. Kgosana ya yona ya nna rara Kgumanego. Kgoro ya Makakaba ba Motshutshumi ya gola ya thoma dikomang, ba ba nnyane ba Makakaba ba Morele ba phela ka mebue e mentse. Janong e tla re fa batho ba ya ka lapeng la Mangole morwa Morele ba re re sa ya go bona ba

mabua-a-eme. Batho ba name ba re go ditlogolo tsa Morele ke ba-Mabua ga se ba Makakaba ba senya kgoro ya Makakaba ke mebuo, e mentsi. Ke gona ba lapa le lennyane la Makakaba ba tla re, rona ga thwe ga re ba Makakaba re ba Mabua. Ba name ba ipitse ba-Mabua le ka neno ga Mfatlha. Jalo kgoro ya Mangole e name e tiye, e beye ya Mabua. Ke gona kgoro ya Mabua e tsalwa ke ya Makakaba mmina pi+si. Fela kgoro ya Mabua e latela ya Makakaba boreng ba yona.

Kgoro ye nngwe ke ya Matsieng e thomileng go tsosa magetla fa e sa na go ira bogale ka nwa ya Matebele a Mfatlha le Bakgatla ba Lentswe. E rile fa Maseka monna wa Matsieng a sa na go thunya kgosi ya Bakgatla ba Lentswe I, ke gona ba mosate ba elelelwa go bopa kgoro ya Matsieng. Kgoro ya Matsieng e ntse e le e nnyane go ya Kgwebane. E ne e le Kgaele rarebo Kgwebane Tsiane, Matsieng le Motlhabane. Mogotsi wa mollo fa kgorong e ne e le yena Motlhabane fejane ya bona. Bana ba Kgaele e ne e le basimane ba botlhe, ke bona ba ba tsetseng dikgoro tsa Kgwebane, le yona ya 5 Tsiane e tsositseng leina la Tsiane gape mo Tsiditsane, le ya Matsieng, le ya Motlhabane ko ga Mfatlha. Ke kgoro tse thomileng go reella ka bagolo-golo bo-rakgoloa tsona.

Kgoro ye nngwe ga Mfatlha Lebotlwane ke ya Molebatsi fela ga se kgoro e tiileng. Le yona e tsenye ga Mfatlha Mnabote, batho ba Molebatsi ba ne ba agile nokeng ya Motlhabatse e le Bakaa bo rara Motsemme. Fa go bua Mnakwena mosadi-mogolo wa Makgwane mmina phuti o re ba ne ba kgethela kgosi e ngwe le e ngwe, yena rara Motsemme e le tlhogo ya ba Molebatsi ba bina phuti ka setso. Go thwe fa go tla kgosi ya Kgafela a e kgethele, go tle ya Mfatlha le yona e e kgethele. Ke gona a tla fapana le Bakaa ba botlhe mo nokeng ya Motlhabatse, yena rara Motsemme a name a falle le batho ba bangwe ba ga Molebatsi ba tie Setshabeng sa Mfatlha ko Majweng. Fa ba fitlha ba amogega pila fa ga Mfatlha nakong ya Morena Bohosi I. Ke gona go tla bopega kgoro ya Molebatsi ga Mfatlha. Bamolebatsi fa ba ipolela ba re Seleka ke setlogolo sa bona.

p. 5 cont.

K32/27

H*

5 cont. 558

Kgoro e nngwe e tlhageileng ga Seleka ke ya ba-Molefe le ya ba-Mosotho di tlile ga Mfatlha ka go tshaba puso ya ko ya Seleka.

Fa Lebotlwane go falaleitse Matshangaane a ba Mabusa, le Matebele a Kekane le Kganyego le Mapedi a Mphatlhele a teng. Ke meloko e thomileng go tsena ka phalalo tshabeng sa Mfatlha fa se agileng gona Lebotlwane. Yona e tsene ka theko ya Lefatshe la Lebotlwane.

END. S. 558.

RM/